

ТАРНАВСЬКИЙ В.А., ¹асистент, ²аспірант

¹Білоцерківський національний аграрний університет, м. Біла Церква

²Інститут агроєкології і природокористування НААН, м. Київ

viacheslav.tarnavskyi@btsau.edu.ua

МАСЛОВА Г.С., здобувач першого(бакалаврського) рівня вищої освіти

Білоцерківський національний аграрний університет, м. Біла Церква

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ВСТАНОВЛЕННЯ МЕЖ ТЕРИТОРІЙ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ

Природно-заповідний фонд включає в себе цінні об'єкти природи, які мають особливий статус та охороняються державою. Створення нових та удосконалення заповідних територій є працюючим механізмом охорони природних ландшафтів. Збалансований розвиток та збільшення територій природно-заповідного фонду є ключовим завданням державної регуляторної політики у сфері просторового планування.

Ключові слова: земельні ресурси, проект землеустрою, землеустрій, заповідні території, збалансоване використання та охорона, природно-заповідний фонд

Головним завданням землеустрою, на нашу думку, є максимально ефективно використання земельних ресурсів для отримання економічного результату з мінімальним негативним впливом на довкілля. Саме для збереження сприятливого навколишнього середовища існування людини створюються території природно-заповідного фонду.

Землі природно-заповідного фонду - це ділянки суші і водного простору з природними комплексами та об'єктами, що мають особливу природоохоронну, екологічну, наукову, естетичну, рекреаційну та іншу цінність, яким відповідно до закону надано статус території та об'єктів природно-заповідного фонду [5].

На землях природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного або історико-культурного призначення забороняється будь-яка діяльність, яка негативно впливає або може негативно впливати на стан природних та історико-культурних комплексів та об'єктів чи перешкоджає їх використанню за цільовим призначенням [6].

Таблиця 1 – Заповідники та природні національні парки України

	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2020/ 2000, %
Кількість заповідників і природних національних парків	31	36	45	72	73	73	73	76	77	248,39
Площа, тис. га	887,5	1057	1311	1769	1997,4	1997	1997	2063,9	2073	233,55
Відсоткова вага територій ПЗФ, %	1,47	1,75	2,17	2,93	3,31	3,31	3,31	3,42	3,43	1,96

Джерело: Сформовано авторами на основі [3]

Статистичні дані свідчать про позитивну тенденцію створення та юридичного оформлення територій природно-заповідного фонду, так в період з 2000 по 2020 роки, кількість територій ПЗФ зросла на 46 одиниць (248%), площинні показники територій зросли на 234%. Загальна частка територій природно-заповідного фонду у структурі земельного фонду України зросла з 1,47% до 3,43%.

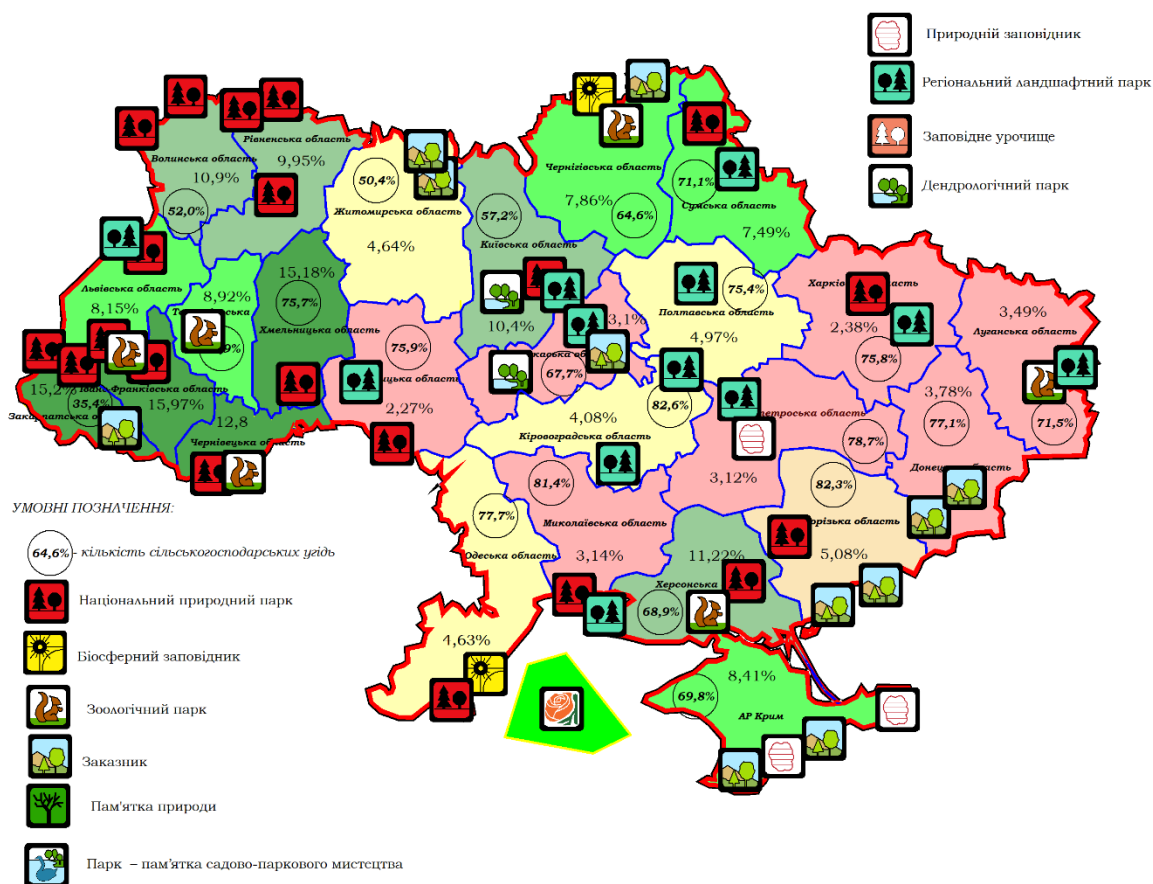

Рис. 1. Картосхема об'єктів природно-заповідного фонду. Дані щодо меж природно-заповідного фонду надано Міндовкілля (станом на 2021 рік) [2]

В Україні нараховується біля 8,5 тис. територій та об'єктів природно-заповідного фонду, в тому числі 645 - загальнодержавного значення. Загальна площа становить більше 2,3 млн. га. Оформлені відповідно до земельного законодавства, тобто були видані державні акти на право постійного користування землею та встановлені межі земельних ділянок тільки на 14% територій та об'єктів ПЗФ на площі 491,2 тис. га. На території площею 137 тис. га були розроблені проекти землеустрою щодо організації території та встановлення меж територій та об'єктів природно-заповідного фонду [3].

Встановлення та відновлення меж існуючих територій та об'єктів ПЗФ на сучасних планово-картографічних матеріалах є першочерговим питанням для збереження рослинного та тваринного різноманіття та вирішення екологічних проблем України, забезпечення збереження цінних природних комплексів, які потребують особливого захисту та були включені раніше до складу природно-заповідного фонду України, доповнення матеріалів проектів створення та організації територій та об'єктів природно-заповідного фонду актуальними планово-картографічними та геодезичними матеріалами, які з геодезичною точністю фіксують межі територій та дозволяють сумістити (відобразити) їх з графічними даними

Державного земельного кадастру, формування та наповнення картографічної складової на базі сучасних геоінформаційних технологій у єдиній державній системі координат, з формуванням обмінних файлів та внесенням інформації до НКС Державного земельного кадастру України.

Організація та встановлення меж територій та об'єктів ПЗФ проводиться на принципах організаційного забезпечення з боку Міністерства екології та природних ресурсів України та відповідних структурних підрозділів з екології та природних ресурсів обласних державних адміністрацій, однотипності стандартних процедур і технологій в залежності від наявності та якості вихідних матеріалів, а також необхідності їх застосування. Топографо-геодезичне та землевпорядне забезпечення виконується з використанням сучасних технологічних засобів землевпорядного проектування у програмному середовищі Digitals XE, QGIS, Arcgis, AutoCad, тощо. Для виконання геодезичних зніманих використовуються сучасні електронні геодезичні прилади, такі як електронні тахеометри, GNSS-приймачі, безпілотні літальні апарати (БПЛА).

Проблема недостатнього картографічного та топографо-геодезичного забезпечення територій природно-заповідного фонду є надзвичайно актуальною. Саме це в багатьох випадках спричиняє багато суперечностей з суміжними землевласниками та землекористувачами, особливо при забудові або при добуванні корисних копалин, розорені особливо цінних земель та неправомірного їх використання.

Тому, на нашу думку, в цілях подальшого розвитку природоохоронної справи потрібно активно створювати нові природно-заповідні території та фіксувати межі існуючих за допомогою розроблення Проектів землеустрою щодо організації і встановлення меж територій природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення, оздоровчого, рекреаційного, історико-культурного, лісгосподарського призначення, земель водного фонду та водоохоронних зон, обмежень у використанні земель та їх режимоутворюючих об'єктів.

Список літератури

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Комарова Н. В., Скрипник Л.Р., Комаров Д. Ю., Тарнавський В. А. Актуальні проблеми збалансованого використання та охорони земель природно-заповідного фонду. Агросвіт. 2022. № 17-18. С. 44-53. DOI: 10.32702/2306-6792.2022.17-18.44
3. Методичні рекомендації щодо відновлення меж територій та об'єктів ПЗФ на картографічній основі (ортофотоплани). ТОВ «ЕКСПЕРТЦЕНТР». Київ. 2016. 33 с.
4. Державна служба з питань геодезії картографії та кадастру. Офіційний сайт. URL: <https://land.gov.ua>
5. Земельний кодекс України. Сайт «Законодавство України». Документ 2768-III — Редакція від 01.01.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>
6. Про природно-заповідний фонд України: Закон України від 16.06.1992 р. № 2456-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12>
7. Про землеустрій: Закон України від 22.05.2003 р. № 858-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3613-17>